

Könyvaukcio

Gárdonyi automatája

Gárdonyi Gézaról, az egykori tanítóról, a későbbi hírlapíró-szerkesztőről, aki kitűnő regényekkel, színművekkel is gazdagította a magyar irodalmat, és élete vége felé megkeserült, a világtól elfordult ember lett, kevesen sejtették, hogy műszaki ember is lehetett. Ezért okoz némi meglepetést, hogy hat évtizeddel halála után, ezekben a hetekben előkerült egy tintával és a régi Magyar Hírlap szerkesztőségének fejéces papírján írt levele, amelyben az „Egri csillagok”, „A láthatatlan ember”, az „Ábel és Eszter” és annyi más kitűnő regény írója — nyilván mindennapi gondjainak enyhítése céljából — egy találmányát kínálta fel a Budapesti Villamos Városi Vasút Igazgatóságának. Találmánya — egy jegykiadó automata, amelynek segítségével a konduktorok (régiesen kalauz, jegyvizsgáló A szerk.) munkája teljesen feleslegessé válhat a budapesti villamosokon. A Gárdonyi-levele dátuma: 1893. május 20.

Ez a Gárdonyi-levele csupán egyik érdekes és értékes kézírata az Állami Könyvtérjesztő Vállalat soronkövetkező, XXIV. antikvár könyvárverésének (kikiáltási ára 400 forint), amelyet november 14–15-én a Pesti Vigadóban rendeznek. (Mellesleg ez az árverés egy jelentős kultúrtörténeti évfordulóhoz is kapcsolódik: kerekén százötven évvel ezelőtt, 1836 decemberében tartották Pesten az első, a maiéhoz hasonló könyvaukciót. Annak színhelye a régi Ferencsek terén, Ivanics Zsigmond könyvkereskedő üzlete volt.)

Az ÁKV mostani árverésének egy másik szenzációs ritkasága is Gárdonyi nevéhez kapcsolódik. Kalapács alá kerül levelesládájának 40 darabos gyűjteménye, a neki és hozzá írt levelek egy része, amelyeket 1893 és 1921 között kézbesített a Posta. Az eredeti borítékokban, napi bélyegzővel ellátott magánlevelek, kizárólag kéziratos darabok. Kik voltak Gárdonyi Géza levelezőpartnerei? Ábrányi Emi, Beöthy Zsolt, Bródy Sándor, Feszty Árpád, Hatvány Lajos, Harsányi Zsolt, Herczeg Ferenc, Kosztolányi Dezső, Krúdy Gyula, Mikszáth Kálmán,

Móra Ferenc, Möriz Zsigmond, Rózsashegyi Kálmán és sokan mások. A legtöbb levél köszönő sorokat vagy felkéréseket tartalmaz. Bródy Sándor 1901-ben gratulált Gárdonyi akkor bemutatott színművéhez, „A bor”-hoz. Feszty Árpád egy vacsorameghívást juttatott el Gárdonyihoz, amelyen Jókai Mór is részt vett és kedvesen, évődve a „Kedves Göre” megszólítást használja benne Feszty, Gárdonyi figurájára, Göre Gáborra utalva.

Krúdy Gyula a Margitszigeti Nagyszálló borítékjában és saját levélpapírján 1918. december 17-i dátummal — Buza Barna megbízásából — arra kérte a címzett Gárdonyit, hogy írjon bármit a Néplap számára, amihez kedve van. Egy másik, erősen szennyezett levélpapíron Mikszáth Kálmán kézírása tűnik elő. Mikszáth — dátum nélkül — így köszöntötte Gárdonyit: „Szívből viszonzom s nagy figyelemmel kísérnem tehetőségének gazdag forrásait, amint egyre jobban nyílnak meg. Igaz híve: Mikszáth Kálmán.” (Ezek az értékes Gárdonyi-relikviák 15 000 forintos kikiáltási áron, először kerülnek a nyilvánosság elé.)

Kevesen tudják, hogy Gárdonyi verseket is írt a híres nótaszerzőnek, Dankó Pistának. Most árverésre kerülő levelesládájában öt levél is Dankótól való s ezek 1896–1899 körül keletkeztek. Van köztük Szegeden és van San Remóban feladott levél. Az egyik hátoldalán a „Menjen kérem a pokolba” nyomtatott szövege olvasható...

Összesen 525 tétel szerepel a küszöbön álló könyvaukción, köztük néhány régiség, például XVII. századi nyomtatvány; a „Titkos értelmező Rózsád a'vagy a Förtő mellett levő Boldog Asszony csu-

dálatos Erdeminek Drága illattyáról... testi üdvösséges orvoslásának... példairól együgyüen emlékező könyvecske”, amely 6000 forintos kikiáltási áron kerül kalapács alá és Petőfi Sándor „Tigris és Hiéna” című színművének 1847-es első kiadása.

Újdonsága lesz az ideai könyvárverésnek, hogy néhány egészen különleges autogram gyűjtemény is kapható lesz a század elejéről. Az egyik művészek, köztük Fedák Sári, Csontos Gyula, Medgyaszay Vilma, Pálmay Ilka, Pethes Imre, Rátkai Márton és mások aláírását, a másik magyar és külföldi történészek, természet-tudósok — Alexander Bernát, Bartók Béla, Gerlóczy Zsigmond, Hazai Samu stb. — aláírásait tartalmazza.

De a könyvaukciók első számú és igazi meglepetéseit változatlanul a dedikált és első kiadások jelentik. Számos ilyen kötettel gazdag a mostani kínálat. Így például Babits Mihály 1936-ban a Nyugatnál megjelent „Az európai irodalom története” című, nagylegzetű munkájának 108. számmal ellátott s dedikált példányával, vagy a Nyugat 1941-es Babits emlékkönyvével (ez utóbbi a Magyar Csillag előfizetőinek illeménykötetete volt és a 2000 számzott példányból a 658-as számot tartalmazza).

Egy József Attila-kötet ezt a megjegyzést kapta: rendkívül ritka! 1930-as szerzői kiadásról van szó. „Az istenek halnak, az ember él” című tanulmány Babits Mihály verseskötetének bírálatát tartalmazza.